

Bistånd – enligt vilken modell?

MED KINAS ÅTERINTRÄDE SOM BISTÅNDSGIVARE drivs biståndet till Afrika av två sorters logik. Den ena kan kallas DAC-modellen, där givare och mottagare ska fungera som samarbetspartners för att åstadkomma ekonomisk utveckling och fattigdomsminskning. I denna modell spelar politiska och ekonomiska reformer en viktig roll, och kraven på hur dessa ska se ut utformas i hög grad av biståndsgivarna.

Den kinesiska modellen baseras på ett utbyte där givaren

att det kinesiska biståndet levereras i andra former och med andra villkor.

Världsbankens chef Paul Wolfowitz har varnat för att Kina med sina stora krediter riskerar att dra in afrikanska länder i en ny skuldcris, efter det att de med hjälp av HIPC reducerat sina utlandsskulder, med hjälp av bistånd från Väst. Nu kan de utnyttja detta utrymme för att låna från Kina, utan att behöva gå med på en rad villkor om politiska och ekonomiska reformer. Detta irriterar Världsbanken, men också bilaterala givare som satsat bistånd i HIPC-programmet. Men HIPC var också tänkt att följas av nya krediter från IDA och andra biståndsgivare, så kritiken gäller kanske mer vem som utnyttjar utrymmet.

Kina bidrar till att minska ett antal afrikanska länders beroende av IMF:s och Världsbankens ekonomiska villkor, liksom västliga bilaterala biståndsgivares krav på demokrati och mänskliga rättigheter. Beijing consensus kan därför vara attraktivt för en del afrikanska regeringar.

KINAS ÅTERINTRÄDE I AFRIKA innebär alltså nya möjligheter för många aktörer i Afrika – dock mer för dess eliter än för dess folk.

En viktig fråga är hur de afrikanska länderna kan utnyttja det snabbt ökade samarbetet med Kina. Hittills förefaller det som om Kina varit den aktiva parten. Sydafrika tycks vara det enda land som försökt övertyga Kina om att bredda sitt engagemang i riktning mot fattigdomsbekämpning. Det finns vissa förutsättningar att Kinas inriktning på infrastrukturinvesteringar och NEPAD:s stora infrastrukturprogram kan passa väl ihop.

Några av möjligheterna är öppning för ökat Syd-Syd-samarbete, mindre beroende av IMF och Världsbanken, ökad finansiering av infrastruktur, kraftigt ökade exportinkomster för råvaruproducenterna och billiga konsumtionsvaror.

Bland riskerna finns minskat tryck på demokratiska reformer, utslagning av inhemsk industri. Strukturellt riskerar några av de afrikanska länderna att tvingas tillbaka till en nykolonial ordning, med råvaruexport och bromsad diversifiering. Detta skulle kunna undvikas med tydligare och mer effektiva regelverk och samhällsinstitutioner. Men då krävs mer politisk vilja hos många afrikanska regeringar.

Den största risken med den nya kapploppningen om Afrika, som sällan tas upp, är förmodligen den miljöförstöring som följer i spåren på mineralutvinning, timmeravverkning och transportleder om inte någon part i samarbetet bekymrar sig om dessa frågor.

BERTIL ODÉN

Foto: Johan Sävström

bidrar med finansiering och tekniskt bistånd av framför allt infrastruktur, men också inom jordbruk, hälsovård och stipendier för studier i Kina. Huvuddelen av detta bistånd är bundet till kinesiska varor och tjänster. Som samarbetspartner ställer Kina inte några krav på den inhemska politiken.

DET FINNS INGA TILLFÖRLITLIGA UPPGIFTER om storleken av det kinesiska biståndet till Afrika. Enligt en beräkning gjord av den brittiska biståndsorganisationen Oxfam är det omkring en miljard USD per år, vilket motsvarar fyra procent av vad som totalt kommer från DAC-länderna. Så det är inte på grund av storleken som biståndslandskapet i Afrika ändras, utan därför